

Regie bij inhoudelijke ontwikkeling en samenwerking brede scholen

1. Inleiding

De brede school is een vorm van samenwerking tussen partijen die werken met de kinderen, hun ouders en de bewoners in een wijk, en daarmee meer dan een gebouw. Dat is vastgelegd in de Arnhemse kadernota Brede Scholen.

Tot medio vorig jaar leek de praktijk anders. Toen ging de meeste aandacht van participanten uit naar de bouw van de brede scholen, en minder naar de inhoudelijke vormgeving van een brede schoolconcept op een locatie. Geen onwil, maar meer het ontbreken van een resultaatgerichte sturing. Deze notitie beoogt in dit laatste te voorzien. Nadrukkelijk gaat het er in deze notitie dus niet om hoe de organisatie van de brede school er uit dient te zien of hoe de partijen op alle plekken met elkaar dienen samen te werken. Doel van de notitie is te verduidelijken op welke wijze de verschillende actoren in de brede school met elkaar in verband staan en welke lijnen er tussen hen lopen. In de notitie worden de hoofdlijnen geschetst. De volgende stap is om vanuit die hoofdlijnen te komen tot een verdere inhoudelijke invulling van het concept brede school zowel op stedelijk als op lokaal niveau. Deze notitie biedt hiervoor handreikingen.

Uiteindelijk zal dat leiden tot een compleet organogram waardoor duidelijk wordt hoe alle trajecten met elkaar samenhangen. Daarvoor is de inbreng vanuit de uitvoering noodzakelijk. De notitie biedt niet het antwoord op alle vragen, echter wel het kader van waaruit het komend jaar de organisatie en uitvoering gestalte krijgen.

2. Inhoudelijke ontwikkeling brede scholen in de praktijk: vallen en opstaan

Ondanks het gebrek aan sturing is inmiddels het beeld van de praktijk in Arnhem zoals boven beschreven – gelukkig – veranderd. Er is aandacht voor inhoudelijke ontwikkeling en samenwerking.

Zo is op stedelijk niveau een discussie ontstaan over de afstemming van activiteiten op wijkniveau op het gebied van onderwijs, sport, cultuur, en sociaal cultureel werk (het zogeheten BOVT-concept, buurt onderwijs vrije tijd); en de aansluiting daarvan op de Verlengde schooldag.

Voor de ontwikkeling in de wijken was er sprake van learning by doing. Eerste conclusie is dat de gang van zaken in Malburgen, 't Broek en bijvoorbeeld Schuytgraaf duidelijk maken wat er, behalve goede intenties, óók nodig is voor succesvolle samenwerking.

Vooral in Malburgen en 't Broek werken participanten hard aan het tot stand brengen van een gemeenschappelijk inhoudelijk programma. In Malburgen oost (Malburcht) liggen participanten op koers om het inhoudelijk programma rond te krijgen vóór de opening van de brede school in het najaar. In Malburgen west is geconstateerd dat de bewoners nadrukkelijk betrokken moeten worden bij bepaalde onderdelen van brede school ontwikkeling. Lopende de rit bleek er veel spanning op het proces te staan, bijvoorbeeld omdat er eigenlijk te weinig tijd beschikbaar was voor de procesbegeleiding en omdat participanten op stedelijk niveau geen financiële middelen hebben gereserveerd. Specifieke spanning ontstond vanwege de verwachtingen van omwonenden in West, die niet één op één samenvielen met die van de deelnemers in de brede school. Tegelijkertijd werd duidelijk dat in de nieuwe brede school behoefte is aan een coördinator, die zaken betreffende samenwerking en inhoudelijk programma bewaakt, faciliteert en begeleidt. Last but not least werd duidelijk dat er behoefte is aan verankering van de plaatselijke ervaringen in een brede stedelijke context. Enerzijds vanwege de behoefte aan middelen en mensen voor inhoudelijke ontwikkeling. Anderzijds om de ervaringen in Malburgen en 't Broek te gebruiken om voorbereid te zijn op te verwachten uitdagingen bij bredeschoolontwikkeling in andere wijken; de ervaringen in Malburgen en 't Broek dienen als testcases voor andere brede scholen.

Ervaringen in Schuytgraaf laten zien dat het erg moeilijk kan zijn om een samenwerkingsproces op gang te brengen. Dit is overigens wel begrijpelijk: tijdgebrek van directies door de dagelijkse gang van zaken (sterke focus op de werving van nieuwe leerlingen, de interne organisatie en de bouw van de nieuwe school) laat weinig ruimte voor initiatieven.

In het algemeen wijzen de instellingen op het ontbreken van gelden voor ondersteuning, budgetten voor een programma, of voor inhoudelijke coördinatie en beheer.

3. Wat hebben we geleerd ?

De hierboven beschreven ervaringen en ervaringen elders in het land leidt tot het vaststellen van een aantal succesfactoren bij het realiseren van een brede school (proces):

- Continuïteit bieden: in personele zin (projectleiding, coördinatoren)
- Doelgericht opereren: doelgerichte planning, draagvlak, duidelijke verwachtingen en beeldvorming
- Kwaliteitscriteria benoemen: waaraan moeten brede scholen voldoen willen ze zich brede school noemen? En: wat zijn de inhoudelijke en organisatorische kwaliteitscriteria die worden gesteld aan de activiteiten van de brede school?
- Evaluatie: voor bijstelling proces, verantwoording; en in beeld brengen van de meerwaarde van brede scholen in relatie tot de investeringen van gemeente en partners. Dit ten behoeve van de kwaliteitszorg van de organisatie.
- Communicatie: opstellen van een plan.
- Faciliteiten
- Duidelijke afspraken maken over het gebruik van voorzieningen (uitruimen afwasmachine, opruimen lokalen, overlegvoorzieningen)
- Werken aan goodwill: af en toe waardering laten blijken.
- Ondernemend zijn: initiatief nemen, ook wanneer risico's niet voor 100% zijn afgedicht.

4. Inbedding van ervaringen en kennis in Arnhem

Het wordt tijd om deze ervaringen uit de bredeschooloverleggen en de kennis en ervaring die we elders opdoen structureel te gaan gebruiken. Inmiddels is er een gedeeld gevoel van urgentie bij alle instellingen op stedelijk niveau. Relevant is de vraag hoe de onder (3) gememoreerde kennis en ervaring een plaats te geven. Bij de ondertekening van het convenant brede scholen in februari 2004, is de regiegroep brede scholen aangewezen als kaderstellende instantie voor de ontwikkeling van brede scholen in Arnhem. Naast de fysieke component en beheer/exploitatie gaat het ook om inhoudelijke ontwikkeling en samenwerking.

5. Regiegroep, uitvoeringsorgaan en samenwerking in de wijken

De regiegroep wordt herbekrachtigd als het forum waar op stedelijk regieniveau afspraken worden gemaakt over de inhoudelijke samenwerking brede scholen. In de regiegroep zitten de kernpartners voor de brede school ontwikkeling bij elkaar. Dit zijn op basis van het convenant uit 2004: de gemeente, de drie schoolbesturen primair onderwijs, SPA, Rijnstad en SKAR.

De gemeente vervult in de regiegroep de rol van trekker (overigens op nadrukkelijk verzoek van de andere partijen). Dit betekent dat de wethouder voorzitter is van de regiegroep. Daarnaast wordt het secretariaat vanuit de gemeente gevoerd.

De stedelijke coördinatie brede school wordt ondergebracht bij het uitvoeringsorgaan (voorheen Stichting OV-SV). De stedelijk coördinator is de vaste adviseur van de regiegroep. Daarnaast zit de stedelijk coördinator, samen met vertegenwoordigers vanuit twee gemeentelijke sectoren binnen de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (Voorzieningen & Projecten en Welzijn, Educatie en Sport), in de agendacommissie voor de Regiegroep.

Decentraal, in de wijken, vindt de coördinatie op dit moment plaats door Rijnstad. In de bijlage is een relatieschema opgenomen.

Versie: 28-08-2006

6. Taken regiegroep m.b.t. inhoudelijke ontwikkeling brede scholen

De regiegroep brede scholen speelt stadsbreed een sturende rol op het gebied van de brede school ontwikkeling. Hierbij heeft de regiegroep oog voor de inhoud, ruimte en beheer & exploitatie.

Ten aanzien van de inhoudelijke ontwikkeling draagt de regiegroep zorg voor de volgende taken:

- Vaststellen stappenplan en tijdpad
- Regisseren verdere ontwikkeling brede scholen (waaronder vaststelling inhoudelijke doelstellingen, regie BOVT/dagarrangementen)
- Stimuleren van multidisciplinaire samenwerking op de werkvloer; scholen en instellingen houden aan afspraken die in de regiegroep gemaakt zijn;
- Aansturing en klankbord van de projectleiders nieuwbouw brede school
- Voortgang bewaken, evaluatie.

7. Uitvoering van de taken: uitvoeringsorganisatie

Zoals eerder aangegeven wordt de uitvoering van de inhoud neergelegd bij de uitvoeringsorganisatie (stedelijk coördinator) van het bestuurlijk overleg onderwijs (voorheen Stichting OV-SV). Concreet komt de uitvoering neer op de volgende aspecten:

- Uitwerken van het concept brede school in een plan van aanpak.
- Voorwaarden (taken en bevoegdheden) aangeven die essentieel zijn om deze functie in te kunnen vullen.
- Duidelijke aansturing van het proces
- Herkenbare voorttrekkersrol
- Spilfunctie tussen alle actoren in het brede school proces.
- Functioneel leidinggeven aan de ontwikkeling van brede scholen. Op de eerste plaats zal het dan gaan om de ontwikkelwijken (ic. inhoudelijk coördinatoren en onderwijsstimuleringswerkers).
- Communicatie: informatiebijeenkomsten, overleg, beeldvorming, communicatieplan
- Planning evaluatie en monitoring
- Enthousiasmeren van de partners.

8. Coördinatie op locatieniveau

Het kader voor de coördinatie op locatieniveau wordt gevormd door de kadernota Brede scholen. De Kadernota brede school schrijft hierover: het initiatief voor de ontwikkeling van brede scholen ligt bij de scholen en/of instellingen in de wijken. (...). De school of de samenwerkende scholen /instellingen voeren de regie over hun eigen brede school (...).

De algemene lijn houdt dus in dat de vraag van coördinatie op locaties in beginsel door scholen en instellingen zelf geregeld moet worden. De ervaringen tot nu toe hebben geleerd dat ondersteuning hierbij nodig is. Waaruit die ondersteuning bestaat, (zowel kwalitatief als kwantitatief) dient nog verder te worden ontwikkeld. Enkele stappen zijn echter al wel aan te geven.

Ontwikkelwijken

In het bestuurlijk overleg onderwijs is voor de ontwikkelwijken overeenstemming bereikt. Aan Rijnstad is gevraagd de inhoudelijke coördinatie brede scholen in de ontwikkelwijken vorm te geven vanuit de onderwijsvoorrangsmiddelen. In het stuk 'Coördinatie brede school' beschrijft Rijnstad haar inzet om op brede scholen in ontwikkelwijken coördinatoren in te zetten. "De brede school (in de ontwikkelwijken) wordt gezien als een instrument om (onderwijs-) achterstandenbeleid uit te voeren", schrijft Rijnstad. Rijnstad zal per augustus 2006 coördinatoren aanstellen in de brede scholen in het Broek en in Malburgen oost. In andere ontwikkelwijken komt later een coördinator. In de tussenliggende periode is sprake van een overgangssituatie.

Andere wijken

Onderwijsachterstand is één van de profielen die de kadernota Brede School beschrijft. In de kadernota Brede School worden er meer onderscheiden (zie kader).

Het profiel en aanbod van elke brede school wordt uitgewerkt op basis van de behoefte en de situatie in de wijk. Per wijk of stadsdeel zal bepaald moeten worden welke invulling van het concept brede school het best past bij de doelstelling de betrokkenen willen realiseren, rekening houdend met de specifieke problemen, wensen of mogelijkheden in de wijk. Er zijn een aantal *ontwikkelingsprofielen* beschreven:

- accent op onderwijsachterstand
- accent op hulpverlening
- accent op cultuurparticipatie
- accent op ouderbetrokkenheid en buurtfunctie
- accent op sport en recreatie
- accent op nieuwe media.
- accent op dagarrangementen

In andere dan ontwikkelwijken ligt, conform de hierboven geschetste lijn, het initiatief voor brede schoolontwikkeling in beginsel bij scholen en instellingen. Het ligt voor de hand besluitvorming hierover te leggen bij de regiegroep, waarin alle partijen zijn vertegenwoordigd. De mate van dienstverlening (en inhoudelijke coördinatie op locatie) hangt mede af van de behoefte die vanuit de (brede) scholen wordt geformuleerd. Niet alle scholen in Arnhem zullen brede scholen worden. Een aantal scholen zal vanuit zijn reguliere programma voorzien in de behoefte van een wijk, zonder daarmee een brede school te worden.

9. Inhoud, ruimte en beheer & exploitatie in samenhang

Zoals in de inleiding al aangegeven beoogt deze notitie te voorzien in een meer resultaatgerichte sturing op het gebied van de *inhoudelijke vormgeving* van een brede schoolconcept op een locatie. De inhoud is echter niet los te zien van de andere twee sporen: ruimte en beheer & exploitatie. De drie sporen komen bij elkaar in de regiegroep brede school.

Nieuwbouw

Als sprake van nieuwbouw (ruimte), dan wordt een projectorganisatie opgezet. Er wordt een stuurgroep ingesteld. Deze stuurt op bestuurlijk niveau één nieuwbouw project aan. De stuurgroep bestaat uit betrokken leden van de regiegroep, eventueel aangevuld met lokale partners. Onder de stuurgroep is een projectgroep (+ projectleider) actief. Deze projectgroep is uitvoerder en integraal verantwoordelijk voor alle aspecten van de lokale brede school. De projectgroep legt verantwoording af aan de stuurgroep.

Bestaande bouw

Is sprake is van een brede school zonder nieuwbouw, dan wordt geen projectorganisatie opgezet. In dat geval is wel sprake van een structureel overleg over de inhoud (brede school overleg + inhoudelijk coördinator). Indien de partners in één gebouw zitten, is daarnaast een werkgroep beheer & exploitatie noodzakelijk. Zie het organogram dat als bijlage bij deze notitie is gevoegd.

10. Fasering

De Regiegroep zal zich uit moeten spreken over de fasering van invoering van inhoudelijk coördinatoren op brede scholen. Ten aanzien van de ontwikkelwijken en de brede scholen in Schuytgraaf heeft Rijnstad daarvoor concreet het volgende voorstel gedaan :

Nr.	Wijk	Coördinatie Nodig?	Coördinator brede school per
1.	Geitenkamp	Ja	Nog te bepalen
2.	Klarendal	Ja	Uiterlijk medio 2008
3.	St. Marten	Nog te bepalen	

4.	Arnhem Midden (Broek)	Ja	Augustus 2006
5.	Presikhaaf West	Ja	Augustus 2007
6.	Malburgen West	Ja	Augustus 2007
7.	Malburgen Oost (Malburcht)	Ja	Augustus 2006
8.	Malburgen Oost Zuid	Nog te bepalen	
9.	Schuytgraaf West	Ja	Nog te bepalen
10.	Schuytgraaf Centrum	Nee	-
12.	Schuytgraaf Noord	Nee	-

Uit de tabel blijkt dat per augustus 2006 coördinatoren aan de slag gaan in twee wijken, Malburgen oost (de Malburcht) en het Broek (de Symfonie). In de andere door Rijnstad te bedienen wijken zullen op een later tijdstip coördinatoren worden ingezet. Indien de regiegroep besluit tot het naar voren halen van de inzet van een aantal inhoudelijk coördinatoren, dan kan dit financiële consequenties hebben. Hiervoor is op dit moment nog geen dekking.

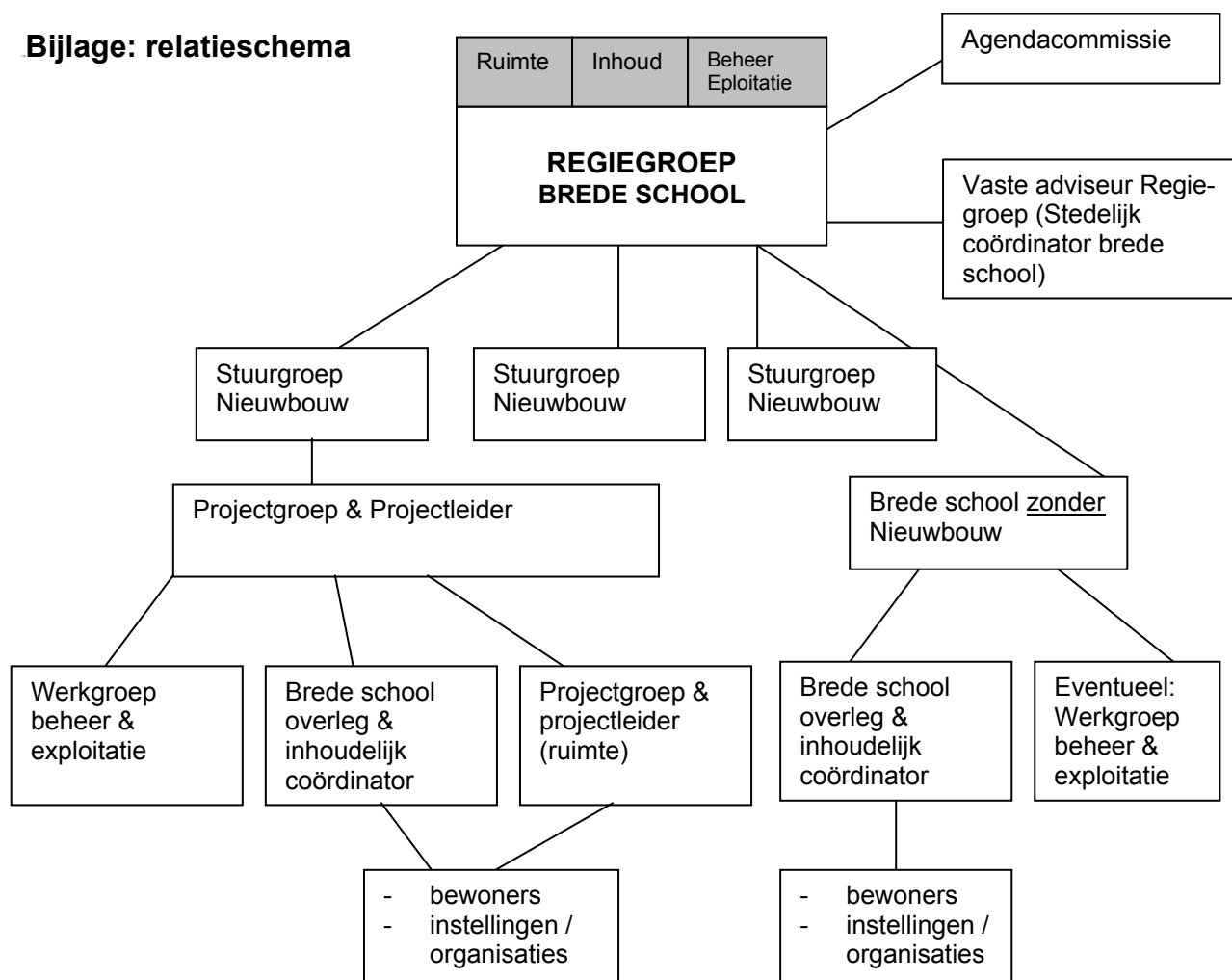
Andere wijken

Ook zal het uitvoeringsorgaan initiatieven van scholen en instellingen kunnen ondersteunen om in andere dan ontwikkelwijken tot samenwerking in het kader van een brede school te komen. Qua profiel gaat het dan niet om het accent op onderwijsachterstanden, maar om bijvoorbeeld cultuurparticipatie of sport en recreatie.

VSD/BOVT

De organisatie van de VSD, die zoals bekend alleen in ontwikkelwijken wordt georganiseerd, zal pas met ingang van het schooljaar 2007-2008 gewijzigd worden. Uitgangspunt is dat de organisatie van BOVT activiteiten gekoppeld wordt aan de coördinatie brede school. Het ligt dan voor de hand de uitvoering van BOVT in brede zin neer te leggen bij het uitvoeringsorgaan. Hierover moeten nog nadere afspraken worden gemaakt.

Bijlage: relatieschema

Toelichting:

Bij de ontwikkeling van de brede school zijn drie sporen te benoemen. Deze sporen komen samen in de regiegroep. Deze notitie zoekt in op de inhoud.

1. **Inhoud** (brede school overleg + inhoudelijk coördinator): Dit is de samenwerking tussen de participanten en de betekenis van de brede school voor de wijk. Concreet vertaald voor de ontwikkelwijken, kan het bestaande brede schooloverleg inclusief een bewonersdelegatie dit invullen. Dit is een duurzaam overleg met professionele begeleiding/ aansturing (inhoudelijk coördinator).
2. **Ruimte** (projectgroep + projectleider): Het tweede spoor betreft de ontwikkeling en realisering van een gebouw voor de brede school. Dit spoor wordt ingevuld door de projectgroep. Dat kan zo blijven tot de nieuwbouw is gereed is. Wanneer er geen sprake is van nieuwbouw, dan ontbreekt dit spoor. Dit betekent dat ook geen stuurgroep wordt ingesteld (zie schema rechts "brede school zonder nieuwbouw").
3. **Beheer en exploitatie** (werkgroep beheer en exploitatie): Het derde spoor is het beheer en de exploitatie van het gebouw. Momenteel is de hoofdopzet daarvan in een vergevorderd stadium, maar nog niet afgerond. Er komt in ieder geval een stichting die verantwoordelijk wordt voor alle brede school accommodaties in Arnhem. Ook voor een brede school zonder nieuwbouw kan sprake zijn van een werkgroep beheer en exploitatie.

De agendacommissie bestaat uit de stedelijk coördinator en twee vertegenwoordigers vanuit de gemeente (de gemeente voert immers het secretariaat). Dit betekent vanuit twee gemeentelijke sectoren binnen MO (Voorzieningen & Projecten en Welzijn, Educatie en Sport) elk een vertegenwoordiger.